

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput IX. Explicatur quomodo juxta Augustinianam Theologiam Angelica
peragatur cognitio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

est, non defectibilis creaturæ proprietas. Neque dicas, si naturalis beatitudo nihil sit ultra quam ultima perfectio naturæ, diabolus erit adhuc beatus. Etenim in eo extant quidem ac perseverant naturalia, intellectus nempe & voluntas; sed his mala illius voluntate accessit vitium, & inclinatio ad malum, nec non ob deperditam dignitatem excrucians desperatio, horrendissimumque supplicium.

12. **Obiecto 2.** Si Angeli conditi fuissent cum beatitudine naturali, non potuissent mereri; beatitudo enim est terminus & ultima creaturæ intellectualis perfectio; creatura autem in termino constituta mereri omnino non potest.

Solutio. Resp. Nego naturalem beatitudinem esse terminum simpliciter creaturæ rationalis, in quo tollitur indifferentia & libertas ad meritum, vel demeritum: sed est terminus, ut inquit, *secundum quid*; eoquod præter debitam sibi perfectionem potest rationalis creatura aliam nancisci, quæ ad gratiam gloriamque pertineat, & in qua si nequeat ul-

terius perfici, vera ac propria ratio termini sita est.

Ultimo argues: Posse propriis meritis consequi beatitudinem maior est creaturæ intellectualis perfectio, quam beatitudinem habere gratis collatam, & dono creationis concessam: Ergo ex quo Deus perfectas condiderit rationales creaturas, non debuit eis beatitudinem conferre aliquam, sed solam facultatem, qua per vires proprias sibi illam possent comparare.

Resp. Falsam esse maiorem: nam etsi posse consequi beatitudinem supernaturalem haud minima sit creaturarum intellectualium perfectio, liberum scilicet arbitrium supernæ gratiæ adiutorio suffultum; major tamen perfectio est habere naturalem beatitudinem ex vi creationis, atque sine meritis comparandam. Id enim magis convenit cum beatitudine Dei, quæ cum sit perfectissima, nullo tamen merito acquiritur; sed Divinæ naturæ conjunctissima est, ac penitus indivulsa.

13. **Obiecto 3.**

Solutio.

CAPUT IX.

Explicatur quomodo juxta Augustinianam Theologiam Angelica peragatur cognitio.

SUMMARIUM.

à num. 1. usque ad 6. seu ultimum habetur

Systema Augustinianum de Angelica cognitione

De cognitione Angelica Augustiniana.

ACTURUS, posteaquam de Angelorum natura & creatione disserui, de duabus proprietatibus singillatim, quibus pollet intellectualis substantia, id est de vi intelligendi ac volendi; cum nihil frequentius audiatur in Theologicis concertationibus; quam Angelos objecta percipere per *species* creatas inditas sibi ab Auctore naturæ, id vero etiam Augustini præceptis communi fere sententia judicetur esse concordissima veritate conjunctum; danda opera est, ut Sancti Patris defæcatam purissimamque doctrinam è suo fonte, non ex inquinatis rivulis hauriamus.

1. **Cognitio Angelorum non est per species acceptas à rebus.**

Principio itaque indubitatum est Angelos non cognoscere per *species* acceptas à rebus, sed per inditas, connaturales, & innatas: quod etiam docet S. Thomas q. LV. art. 2. & q. LVIII. art. 7. Tradit id Augustinus lib. 11. de Gen. ad lit. cap. 8. ubi ait: *Quemadmodum ratio, qua creatura conditur prior est in verbo Dei, quam ipsa creatura quæ conditur: sic & ejusdem rationis cognitio prius sit*

in creatura intellectuali, quæ peccato tenebrata non est, ac deinde ipsa conditio creaturæ. Neque enim sicut nos ad percipiendam sapientiam proficiebant Angeli, ut invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspicerent, qui ex quo creati sunt, ipsa Verbi æternitate sancta & pia contemplatione perfruuntur, &c. Cujus rei causam affert lib. IV. cap. 32. *quia mens Angelica, posteaquam eo ordine creata est, ut præcederet cætera, prius ea vidit in Verbo Dei faciendâ, quam facta sunt.* Quidquid enim cognoscitur debet præcedere cognitionem; ideoque creaturæ quæ cognoscuntur ab Angelis, antequam viderentur in seipsis, præcedebant quodammodo in arte, quæ factæ sunt, id est in Verbo, in quo sunt omnium quæ temporaliter fiunt, æternæ rationes. Hujus autem Verbi participationem habuerunt statim, ac facti sunt, Angeli, quatenus creati fuerunt cum participatione incommutabilis lucis, in qua rationes illæ rerum univrsarum continentur: quomodo S. Pater docet eodem lib. 4. cap. 24.

Hæc

2.
Illuminatio
Angelorum
est medium.

Hæc participatio *lucis*, sive illuminatio Angelorum est medium, in quo singula objecta percipiunt, ita ut *species* ingentia & innata, quas diximus, non sint accidentia quædam creata, sed ipsa met lux incommutabilis & Divina, in qua invariabiles rerum omnium rationes effulgent. Et quidem hanc solam lucem certissimam cognitionem parere, eaque creatas mentes de omni vero firmissime judicare, pluribus demonstrat S. Pater, ut vidimus libro primo: in in quo ostendimus noticiam rerum, quam scientiam appellant, certam scilicet, evidentem, & quæ aliter nequit se habere, ex medio creato, quod contingens est mutabile, nullatenus comparari, nisi prout creaturarum præsentia ad immutabilem lucem convertitur. Atque hanc participationem sempiternæ lucis Angelos habuisse à principio ita Augustinus declarat lib. xi. de Civ. Dei cap. ix. *Profecto facti sunt participes lucis æternæ, quæ est ipsa incommutabilis sapientia Dei, per quam facta sunt omnia, quam dicimus Unigenitum Dei filium.* Quare ipsa lux Divina affulgens menti Angelorum est medium cognitionis Angelicæ; ideoque non cognoscunt per *speciem* aliquam creatam, nisi forte *speciem* creatam dixeris affectionem, & *qualitatem* productam in mente Angeli participatione ac fulgore hujus lucis.

3.
Triplex
D. lumen
affulget crea-
turis ratio-
nabilibus.

Nec tamen hæc lux immutabilis reddidit statim Angelos beatos visione Dei per essentiam. Triplici enim ratione Divinum lumen rationalibus creaturis affulget: primo ut principium cognitionis naturalis, & tanquam lex discernendi verum à falso in his, quæ ad naturæ ordinem pertinent; ut dum irradiatur mens idea creaturæ, æqualitatis, similitudinis, &c. & hæc irradiatio est criterium veritatis, de quo alibi disputavimus, sive *lumen rationis*. Deinde affulget, ut principium cognitionis supernaturalis exhibens menti ea, quæ excedunt naturæ ordinem, sub aliqua tamen caligine, & in plurium objectorum permixtione; ut quando illustratur mens revelatione mysteriorum Trinitatis, vel Incarnationis: atque hæc illustratio est sancta illuminatio, sive *lumen gratiæ*. Tandem affulget aliquando lux illa Divina convertens plenitudine luminis mentem in semetipsam, ac tanta claritate sese manifestat, ut non possit inde cogitatio divelli; & hæc manifestatio est claritas patriæ, seu *lumen gloriæ*. Quapropter Angeli videntes incommutabili sapientia statim, ac facti sunt rerum creaturarum *rationes*, non proinde frue-

R. P. Berti Theol. Tom. II.

bantur visione, quam vocant beatificam: quia incommutabilis lucis participes facti sunt primo & secundo modo, non tertio. Atque hinc est, quod male quidam inferunt fore omnes homines beatos, si vera esset sententia nostra quod non habeatur vera scientia nisi per legem æternam, & lucem incommutabilem.

Ergo hac ratione juxta Augustinum cognitio Angelorum peragitur. Facti enim in prima sui conditione participes lucis, *quæ est ipsa incommutabilis Sapientia Dei*, ab illo se productos esse noverunt, & Conditoris sui, in quo universæ creaturæ rationes consistunt, proculdubio perceperunt existentiam & proprietates, quæ lumine rationis, aut gratiæ elucescunt. Utraque enim luce collustrati sunt; *lumen quippe verum quod illuminat omnem hominem in hunc mundum venientem, hoc illuminavit omnem angelicum mundum, ut esset lux, non in semetipso, sed in Deo*: id est participatione lucis, à qua si avertitur, Angelus fit immundus. Lege lib. xi. de Civ. Dei cap. ix. & in iv. de Gen. ad lit. cap. 24. Augustinum. Ibi vero S. P. dilucide explicat, quomodo Angeli hac eadem luce, tanquam infra respicientes propriam naturam, ac deinceps creaturas omnes corporeas ordine quodam cognitionis agnoverint.

Sed quoniam lux illa rationes exhibet rerum, non particularia quæque repræsentat; ut Angelus cognoscat res singulares, existentes, sive *prædicata*, ut loquimur *ἐκ τῶν λόγων*, *accidentalia* existentia, loci, aliorumque adjunctorum, necessum est, ut lux illa universalis in homine Angeloque ab objecto determinetur; ita ut nisi hanc determinationem intellectus creatus mutuetur à rebus, nequeat singularem percipere per ideam illam ingentiam sola *prædicata essentialia* exhibentem. Determinatur autem ipsarum rerum creaturarum præsentia. Quod & ab Augustino traditum animadverti, & propria mihi ratio suadet. Etenim S. Pater lib. v. de Genes. ad lit. cap. xix. ait creaturam Angelis apparere *quando efficitur, atque propalatur*. Et cap. 32. libri præcedentis docuerat cognitionem *vespertinam* sive creaturarum in seipsis in Angelo factam esse per earum productionem, & postquam Dei Verbum dixerat, *Fiat. Ac sic prius*, inquit, *in ejus fiebant cognitione, cum Deus dicebat ut fierent, quam in sua propria natura: quæ itidem facta in eis ipsis etiam cognovit, minori utique notitia, quam vespere dicta est.* Et ratio est, quia existentia, locus, & prædicata quæque accidentalia non re-

4.
Cognitio
Angelorum
ex lumine
rationis & gra-
tiæ.

5.
Quid neces-
se, ut Ange-
lus cognos-
cat res sin-
gulares, &
accidentalia.

A a

lu.

lucent in idea rerum, quæ est *ratio* intelligibilis, & quædam quasi mensura communis iudicandi de qualibet veritate. Quare etiam si Deus creaturas in se ipsis absque ullo medio percipiat, ejus tamen cognitio non *vesperascit*, quoniam non coarctatur rerum præsentia, neque ideo videt creaturas quia factæ sunt; quum eadem ratione perciperet illas, priusquam fierent, in sua æternitate, in qua nihil præteritum est, aut futurum. Alius modus, cur Angeli creaturas in particulari videant, assignari non potest: siquidem nequit res corporea spirituales substantiam afficere in ipsam agendo radiis, effluviis, corpusculis, & sensibili qualitate: aut si forte alius modus assignatur, is quidē extra Augustinianam Pneumaticam conformatur.

6.
Quid cognitio Vespertina.

Atque ex his nedum habes quomodo in Angelis intellectio perficiatur, sed etiam quid sit illorum cognitio *matutina*, ac *vespertina*; de qua plura hominum figmenta & legimus, & audivimus. Igitur cognitio *vespertina* Angelorum est cognitio rerum existentium

in propria natura, ejus *prædicata accidentalia* percipiuntur per ideam ingentam determinatam ad singularia per illorum præsentiam, nondum huic cognitioni addito ordine relationis in Deum: cognitio vero *matutina* est, quando scientia Angelorum non remanens in creatura refertur in laudem & charitatem Dei, in cujus luce incommutabili sunt æternæ rerum faciendarum *rationes*: hoc enim ordine mens Angelorum ad veritatem, & ipsam Dei sapientiam convertitur, & eorum cognitio *illucescit*, & recurrit in *manē*. Quod cum Angeli sancti de cognitione creaturarum in laudem Creatoris assurgentes impleverint, dicuntur in veritate stetisse; ac merito permanens accepta plenitudine sapientiæ, ob quam lumini rationis & gratiæ additum est lumen gloriæ, consummatam consecuti fuerunt beatitudinem. Sed hæc ab ipso Augustino citatis locis poterunt evidentius cognosci: nos enim hæc summam attigimus, quæ sorbere animo, & bibere ex ipso fonte non pigeat.

CAPUT X.

Angelos non intueri occultas aliorum cogitationes.

SUMMARIUM.

1. Status quæstionis.

à num 2. usque ad 9. Probatur, Angelis non innotescere secreta cordium.

à num 10. usque ad 15. Enervantur oppositiones.

1.
An pateant Angelis secreta cordium.

NON levis nunc occurrit dubitatio, quam nescio num possit quis enodate explicare, Ecce Angelis cogitationes & cordium secreta non pateant, si determinate hæc existant, neque ordinem naturalem excedant. Quæstio admodum perplexa est, animumque omnium pulsare debet, siue legem dirigendæ cognitionis angelicæ statuas cum Augustino in *participatione lucis incommutabilis*, siue in creata aliqua *specie*, ut placet Scholasticis. Sed nos, ut decet se gerere in rebus dubiis, quæ magis ad veritatem accedunt eligentes, minus probabilia aut brevi recitabimus, aut suis auctoribus relinqueamus.

2.
Propositio.

PROPOSITIO: Angelis non innotescant secreta cordium, variæque, cur ea ignorent, à Theologis probabiles causæ afferuntur.

Probatur Angelis non parere secreta cordium.

Videtur prima pars nihil habere dubitationis, & prope ad fidem accedit. Probatur autem adversus Hervæum, Durandum, & Antonium Le Grand Scripturarum Patrumque præsidio. In III.

enim Regum VII. 39. legitur: *Tu noli soli cor omnium filiorum hominum.* Hierem. XVII. 9. 10. *Pravum est cor omnium, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes.* Et Apost. ad Hebræos IV. 12. Verbo Dei tanquam singularem characterem tribuit, quod sit *pertingens usque ad divisionem animæ, ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis.* Quibus responderi nequit peculiare esse solius Dei omnes hominum cogitationes scrutari, Angelorum vero præsentibus tantummodo; primo quia de omnibus indiscriminatim Scriptura loquitur. Deinde quoniam in tertio Regum loquitur Salomon de intentione eorum, qui Deum orant, ideoque de cogitatione præsentis, quam tamen solum Deum noscere ait: & Apostolus duo attributa ex æquo Deo tribuit, pertinere ad divisionem animæ ac spiritus, id est mentem à pravo rerum terrestrium remove appetitu, & celestium desiderio superna charitate inflammare; atque